Lietas Nr.11520070514
Lietas arhīva Nr.KA04-0230-17/21

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2017.gada 30.martā

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Smaida Gļazere,
tiesnese Ingūna Amoliņa,
tiesnese Iveta Vīgante,
piedaloties prokurorēm Signei Dombrovskai, Lāsmai Zebuliņai,
aizstāvim Indulim Bukovskim
atklātā tiesas sēdē iztiesāja krimināllietu /pers. A/, personas kods /personas kods/, apsūdzībā pēc Krimināllikuma 260.panta otrās daļas saistībā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2016.gada 5.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2016.gada 5.septembra spriedumu /pers. A/ atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā un sodīta ar brīvības atņemšanu uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 2 gadiem.

Piedzīta no /pers. A/ par labu cietušajam /pers. B/ kompensācija par materiālo kaitējumu 5 000 EUR, pārējā daļā morālā kaitējuma kompensāciju nospriests nenoteikt.

Saskaņā ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/, vadot transportlīdzekli, pārkāpa Ceļu satiksmes noteikumus, kā rezultātā cietušajam nodarīti smagi miesas bojājumi. Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos apstākļos.

2014.gada 21.septembrī ap plkst.22.09, /pers. A/ vadīja transportlīdzekli /TL marka/, valsts reģistrācijas Nr. /TL numurs/, Jūrmalā pa Pērkona ielu no Viestura ielas puses Dārzkopības ielas virzienā. Uzsākot nogriešanās manevru pa kreisi uz Dārzkopības ielu, lai turpinātu kustību pa Dārzkopības ielu, /pers. A/, pārkāpjot Ceļu satiksmes noteikumu 4.,10.,70. un 140.punkta prasības, nerīkojās saskaņā ar šo noteikumu prasībām tā, lai neradītu satiksmei bīstamas vai satiksmi traucējošas situācijas, pirms manevra veikšanas nepārliecinājās par ceļu satiksmes drošību un par to, vai netiks traucēti citi ceļu satiksmes dalībnieki, nedeva ceļu pretējā virzienā taisni braucošajam motociklam, kuru vadīja /pers. B/, kā rezultātā izraisīja sadursmi ar motociklu /TL marka/, valsts reģistrācijas Nr./TL numurs/. Minēto Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpuma un ceļu satiksmes negadījuma rezultātā motocikla /TL marka/, valsts reģistrācijas Nr. /TL numurs/, vadītājam /pers. B/ nodarīti šādi miesas bojājumi: galvas sasitums ar zemādas asinsizplūdumu pieres kreisās puses apvidū – kreisās acs plakstiņos, galvas smadzeņu satricinājumu, spārnkaula un abu vaiga kaulu (galvaskausa pamatnes priekšējās bedres, abu acu dobumu ārējo sānu sienu un abu apakšžokļa dobumu ārējo sienu) lūzumiem, ar asinsizplūdumu deguna blakusdobumos, ķermeņa sasitums ar asinsizplūdumu kreisā pleiras telpā, asinsizplūdumu vēdera priekšējā sienā, vēdera taisno muskuļu apvidū, asinsizplūdumu liesas apakšpola apvidū, asinsizplūdumu zem kreisās nieres kapsulas un asinsizplūdumu mazajā iegurnī, kreisā kaunuma kaula apakšējā zara lūzumu, gūžas kaula abu gūžas locītavu iedobumu malu lūzumiem un ekstremitāšu sasitums ar sistām – plēstām brūcēm uz abiem apakšdelmiem, labās rokas spieķa kaula lūzumu un plaukstas pamatnes pamežģījumu, elkoņa kaula ilenveida izauguma lūzumu, zemādas asinsizplūdumu kreisā apakšdelma apakšējā trešdaļā un kreisā spieķa kaula lūzumu, plēsām brūcēm uz apakšstilbiem, kreisā ceļa kaula, lielā lielakaula apakšējās trešdaļas (vaļēju) ārējā sānu locītavpaugura un mazā lielakaula vidējās trešdaļas lūzumu. Minētie miesas bojājumi kopumā pēc sava rakstura pieskaitāmi smagiem miesas bojājumiem, kas bīstami dzīvībai un ir tiešā cēloniskā sakarībā ar Ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumu un izraisīto ceļu satiksmes negadījumu.

Ar šādām savām darbībām /pers. A/ izdarīja Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.

Par pirmās instances tiesas spriedumu apsūdzētā /pers. A/ iesniedza apelācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt daļā par sodu un daļā par piedzīto kaitējuma kompensāciju. Sūdzības iesniedzēja lūdza mīkstināt noteikto sodu un cietušajam kaitējuma kompensāciju nenoteikt.

Sūdzības iesniedzēja norāda, ka tiesa , noteikusi bargo sodu neņemot vērā to, ka viņa agrāk nav tiesāta un ir viens atbildību mīkstinošs apstāklis. Turklāt motocikla vadītājs, iespējams, arī pārkāpis Ceļu satiksmes noteikumos atļauto braukšanas ātrumu, kas bija par iemeslu ceļu satiksmes negadījumam un seku iestāšanās. Taču, nosakot sodu, tiesa minēto apstākli neņēma vērā.

Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka soda mērķis tiks sasniegts arī tad, ja viņa netiktu bargi sodīta. Par Krimināllikuma 260.panta otrajā daļā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, nosacītas notiesāšanas gadījumā, minimālais sankcijā paredzētais brīvības atņemšanas sods ir trīs mēneši un viena diena, nosakot pārbaudes laiku uz sešiem mēnešiem.

Sūdzības iesniedzēja uzskata, ka tiesai nebija tiesiska pamata piedzīt no viņas kaitējuma kompensāciju, jo lietā nav ziņu, kādā apmērā apdrošināšanas kompānija segs cietušajam atlīdzību par morālo aizskārumu. Turklāt no tiesas sprieduma nav saprotams, kāpēc tiesa nolēma piedzīt 5 000 EUR.

Cietušais /pers. B/ iesniedza rakstveida iebildumus par apelācijas sūdzību, norādot, ka pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, līdz ar to atstājams negrozīts.

Apelācijas instances tiesā apsūdzētā /pers. A/ apelācijas sūdzību ar tajā izklāstītajiem motīviem uzturēja pilnībā, norādīja, ka ļoti nožēlo notikušo. Uzskatīja, ka apdrošināšanas sabiedrībai būtu jāsedz zaudējumi cietušajam.

Apelācijas instances tiesā aizstāvis I.Bukovskis savas aizstāvamās apelācijas sūdzību ar tajā izklāstītajiem motīviem uzturēja pilnībā, lūdza to apmierināt. Citēja Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma, Ministru kabineta 2014.gada 17.jūnija noteikumu "Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem" normas un norādīja, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, /pers. A/ ir tiesības paļauties, ka cietušajam kaitējumu atlīdzinās apdrošināšanas sabiedrība. Turklāt cietušā tiesības tādā gadījumā netiks ierobežotas. Ņemot vērā to, ka cietušais no apdrošināšanas sabiedrības zaudējumu atlīdzību nav saņēmis,

nav pamata noteikt kaitējuma kompensāciju ar tiesas spriedumu.

Aizstāvis norādīja, ka /pers. A/ agrāk nav sodīta, savu vainu atzina, atvainojās cietušajam, notikušo nožēlo. Likumdevējs Krimināllikuma 260.panta otrās daļas sankcijā paredzēja minimālo robežu. Minētos apstākļus tiesa nav ņēmusi vērā un nav motivējusi soda noteikšanu.

Apelācijas instances tiesā prokurore S.Dombrovska apelācijas sūdzību neatzina par pamatotu un norādīja, ka pirmās instances tiesa, nosakot apsūdzētajai soda veidu un mēru, ir ņēmusi vērā soda noteikšanas vispārīgos principus. Apelācijas sūdzībā nav norādītas jaunas ziņas, kas nebija zināmas pirmās instances tiesai. Līdz ar to, spriedums daļā par apsūdzētajai noteikto sodu atstājams negrozīts.

Prokurore norādīja, ka pirmās instances tiesa, lemjot par kaitējuma kompensācijas noteikšanu, ir izvērtējusi visus apstākļus. Taču pirmās instances tiesa sprieduma rezolutīvajā daļā ieviesusies pārrakstīšanās kļūda, ka par labu cietušajam piedzenama kompensācija par materiālo kaitējumu. No sprieduma motīvu daļas viennozīmīgi izriet, ka tiesa lēma par morālo kaitējumu. Līdz ar to prokurore lūdza pirmās instances tiesas spriedumu atcelt daļā par materiālā kaitējuma kompensācijas piedziņu, norādot, ka par labu cietušajam piedzenama morālā kaitējuma kompensācija.

Apelācijas instances tiesā cietušā /pers. B/ pilnvarotais pārstāvis /pers. C/ uzturēja cietušā iesniegtos rakstveida iebildumus par apelācijas sūdzību un paskaidrojumus par tiem, pievienojās prokurores viedoklim, kā arī norādīja, ka cietušajam ir noteikta 2.invaliditātes grupa.

Tiesas kolēģija, izvērtējusi apelācijas sūdzības argumentus, pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies apsūdzētās liecības, aizstāvja, prokurores un cietušā pārstāvja viedokļus, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums atceļams daļā par kaitējuma kompensāciju.

Tiesas kolēģija konstatē, ka, izlemjot jautājumu par cietušā pieteiktā morālā kaitējuma atlīdzības apmēru, pirmās instances tiesa savas atziņas pamatojusi ar Ministru kabineta 2014.gada 17.jūnija noteikumiem Nr.340 "Noteikumi par apdrošināšanas atlīdzības apmēru un aprēķināšanas kārtību par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem".

Izpētot minētos noteikumus, tiesas kolēģija secina, ka tajos nav noteikta konkrētas apdrošināšanas atlīdzības summa, kas paredzēta izmaksāšanai par personai nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem. Noteikumos ir noteikta atlīdzības amplitūda, proti, apdrošināšanas atlīdzība cietušajai personai smagu miesas bojājumu gadījumā 25 minimālo mēneša darba algu apmērā (kāda bija spēkā ceļu satiksmes negadījuma dienā atbilstoši tiesību aktiem, kas nosaka minimālās mēneša darba algas apmēru valstī).

Ministra kabineta 2014.gada 17.jūnija noteikumu Nr.340 3.punkts noteic, ka, aprēķinot apdrošināšanas atlīdzības apmēru katrā konkrētā gadījumā, apdrošinātājs vai Transporta līdzekļu apdrošinātāju birojs ievēro šo noteikumu pielikumā norādītās prasības. Pielikums reglamentē apdrošināšanas atlīdzības apmēra aprēķināšanas kārtību, izmantojot speciāli izstrādātu formulu.

Tādējādi apdrošināšanas atlīdzības apmērs nosakāms katrā gadījumā individuāli, ievērojot formulā paredzētās minimālās mēneša darba algas summas un koeficientus.

Augstākās tiesas 2010/2011.gada tiesu prakses apkopojuma "Tiesu prakse par morālā kaitējuma kompensāciju kriminālprocesā" kopsavilkuma 7.punkts noteic, ka cietušajam no Krimināllikuma 260.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma nav pienākums vērsties ar iesniegumu par nemateriālā zaudējuma atlīdzināšanu apdrošināšanas sabiedrībā, taču tiesai, izvērtējot pieteiktā morālā kaitējuma kompensācijas apmēru, ir jāņem vērā izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, aprēķinātā, bet vēl neizmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, kā arī iespējamā apdrošināšanas atlīdzība neatkarīgi no tā, vai cietusī persona nav paspējusi iesniegt iesniegumu par apdrošināšanas atlīdzības piešķiršanu vai vispār nevēlas to darīt. Pretējā gadījumā tiktu pārkāptas apsūdzētā tiesības paļauties uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

No lietas materiāliem redzams, ka cietušajam /pers. B/ tika izskaidrotas tiesības vērsties apdrošināšanas sabiedrībā "Compensa" par apdrošināšanas atlīdzības saņemšanu saistībā ar ceļu satiksmes negadījumu (lietas 1.sējuma 59.lapa). Taču lietas materiālos nav ziņu par to, ka cietušais ir vērsies apdrošināšanas sabiedrībā ar iesniegumu par apdrošināšanas atlīdzības izmaksu, vai apdrošināšanas atlīdzība ir aprēķināta un izmaksāta, vai plānota izmaksāt.

Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma kopsavilkuma 8.punkts noteic, ka prasība ņemt vērā izmaksāto, aprēķināto vai iespējamo apdrošināšanas atlīdzību pamatojas ar Eiropas konvencijas par kompensācijas piešķiršanu vardarbīgu noziegumu upuriem 9.pantā noteikto, ka, lai izvairītos no divkāršas kompensācijas, valsts vai attiecīgā iestāde var atskaitīt no piešķirtās kompensācijas vai atprasīt no personas, kam izmaksājama kompensācija, jebkuru naudas līdzekļu summu, kas saistīta ar ievainojumu vai nāvi saņemta no vainīgās personas, sociālās nodrošināšanas vai apdrošināšanas vai no jebkura avota.

Ievērojot to, ka Ministru kabineta 2014.gada 17.jūnija noteikumi Nr.340 nesatur norādi uz izmaksāšanai paredzēto morālā kaitējuma atlīdzības summu, jo tā ir aprēķināma katrā konkrētā gadījumā pēc speciāli izstrādātas formulas, tiesas nevar paredzēt apdrošināšanas atlīdzības summas, kas tiks izmaksātas cietušajiem, līdz ar to arī izlemt jautājumu par morālā kaitējuma atlīdzības apmēru virs speciālajos likumos paredzētajām summām.

Augstākās tiesas tiesu prakses apkopojuma kopsavilkuma 10.punkts noteic, ka gadījumā, kad, neatliekot lietas iztiesāšanu vai neizsludinot pārtraukumu, nav iespējams lemt par pieteikto kaitējuma kompensāciju, ja nav ņemta vērā apdrošinātāja izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība, aprēķināta un vēl neizmaksāta apdrošināšanas atlīdzība, kā arī iespējamā apdrošināšanas atlīdzība, tiesai ir tiesības kaitējuma kompensācijas apmēru šajā kriminālprocesā nenoteikt, kas atbilst vienam no kriminālprocesa pamatprincipiem – tiesībām uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Šādā gadījumā kaitējuma atlīdzināšana iespējama civiltiesiskā kārtībā.

Tiesas kolēģija ņem vērā arī Kriminālprocesa likuma 455.panta otrās daļas nosacījumus, ka pēc savas iniciatīvas tiesa ir tiesīga iegūt pierādījumus un tos pārbaudīt tiesas sēdē tikai tad, ja apsūdzētais aizstāvību īsteno pats, bet tiesai rodas pamatotas šaubas par viņa pieskaitāmību vai iespējamo vainu apsūdzībā.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Krimināllietu departaments 2015.gada 27.novembra lēmumā lietā Nr.SKK-0686/15 ir norādījis, ka Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas (OCTA) likumā kā speciālajā tiesību normā noteiktais apdrošinātāja atbildības limits, tas ir, zaudējumu atlīdzība (arī atlīdzība par morālo kaitējumu), ko, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, ceļu satiksmes negadījumā cietušajam izmaksā apdrošinātājs, nevar ierobežot cietušā tiesības saņemt atlīdzinājumu par nodarīto morālo kaitējumu atbilstoši Civillikuma 1635.pantam.

Tiesas kolēģija atzīst, ka pastāvot iepriekš izklāstītiem apstākļiem, pirmās instances tiesas spriedums ir atceļams daļā par morālā kaitējuma kompensācijas piedziņu un kaitējuma kompensācija nav nosakāma. Kompensācijas nenoteikšana neierobežo cietušā tiesības ar attiecīgu iesniegumu vērsties pie apdrošinātāja, kurš apdrošinājis /pers. A/ obligāto civiltiesisko atbildību, kā arī neierobežo cietuša tiesības nepieciešamības gadījumā iesniegt pieteikumu tiesā par kaitējuma kompensācijas piedziņu Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

Tiesas kolēģija atzīst, ka morālā kaitējuma kompensācijas nenoteikšana izskatāmajā lietā atbilst Kriminālprocesa likuma 1.pantā definētajam mērķim, kas paredz krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu.

Tiesas kolēģijai nav radušās saprātīgas šaubas par apsūdzētās vainu viņai inkriminētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, apsūdzētās vaina pierādīta ar pirmās instances tiesā vispusīgi, pilnīgi pārbaudītiem un novērtētiem pierādījumiem to kopumā un savstarpējā saistībā.

Tiesas kolēģija, pretēji aizstāvja norādītajam, konstatē, ka pirmās instances tiesa /pers. A/ sodu noteikusi, ņemot vērā soda noteikšanas vispārīgos principus, tiesa vispusīgi un objektīvi ir izvērtējusi izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu, radīto kaitējumu, apsūdzētās personību, vienu atbildību mīkstinošo apstākli.

Tiesas kolēģija atzīst par pamatotu pirmās instances tiesas atzinumu, ka par /pers. A/ atbildību mīkstinošo apstāklis atzīstams tas, ka viņa savu vainu atzina pilnībā un nožēloja izdarīto.

Tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas atzinumam, ka lietā nav konstatēti /pers. A/ atbildību pastiprinošie apstākļi.

Tiesas kolēģija atzīst par pamatotu apelācijas sūdzībā un aizstāvja tiesas sēdē norādīto, ka likumdevējs Krimināllikuma 260.panta otrās daļas sankcijā paredz minimālo brīvības atņemšanas soda robežu, proti, brīvības atņemšanu no trim mēnešiem. Tomēr, tiesas kolēģijas ieskatā, nav pamata pirmās instances tiesas spriedumu atcelt daļā par noteikto sodu un to mīkstināt.

Tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir izvērtējusi apstākli, ka ar /pers. A/ rīcību, pārkāpjot attiecīgus Ceļu satiksmes noteikumus, ir radīts kaitējums sabiedriskās drošības interesēm transportlīdzekļu kustības drošības jomā, kas ir cēlonis /pers. B/ smagu miesas bojājumu nodarīšanai.

Apelācijas instances tiesā cietušā pilnvarotais pārstāvis norādīja, ka /pers. B/ ceļu satiksmes negadījuma rezultātā iestājušos seku dēļ ir piešķirta 2.invaliditātes grupa.

Saskaņā ar Invaliditātes likuma 5.panta pirmo daļu invaliditāte ir ilgstošs vai nepārejošs ļoti smagas, smagas vai mērenas pakāpes funkcionēšanas ierobežojums, kas ietekmē personas garīgās un fiziskās spējas, darbspējas, pašaprūpi un iekļaušanos sabiedrībā.

Tiesas kolēģijas ieskatā, nav pamata neticēt cietušā pārstāvja norādītajam, jo saskaņā ar Eksperta atzinumu Nr.37-3651 "Dzīvās personas tiesu medicīniskās ekspertīze" cietušajam konstatētie miesas bojājumi pēc sava rakstura pieskaitāmi smagiem miesas bojājumiem, kas bīstami cietuša dzīvībai (lietas 1.sējuma 57.lapa). Arī pirmās instances tiesā cietušā pārstāvis norādīja, ka cietušais, būdams jauns vīrietis, /pers. A/ izdarītā noziedzīgā nodarījuma rezultātā kļuvis par invalīdu.

Tiesas kolēģija secina, ka pirmās instances tiesas piespriestais brīvības atņemšanas sods uz diviem gadiem ir taisnīgs un atbilst noziedzīgā nodarījuma raksturam un apsūdzētās personībai. Turklāt, noteiktais brīvības atņemšanas soda apmērs ir zemāks par panta sankcijas vidējo robežu. Kā arī tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa, piemērojot Krimināllikuma 55.panta nosacījumus, pamatoti noteica brīvības atņemšanas sodu neizpildīt un noteica adekvātu pārbaudes laiku.

Tiesas kolēģija neatrod pamatu /pers. A/ noteiktā brīvības atņemšanas soda mīkstināšanai un zemāka pārbaudes laika noteikšanai. Līdz ar to, pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedums atstājams negrozīts.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 563.panta pirmās daļas 3.punktu Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija

nosprieda

Atcelt Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2016.gada 5.septembra spriedumu daļā par kaitējuma kompensāciju.

Kaitējuma kompensāciju /pers. B/ nenoteikt.

Pārējā daļā pirmās instances tiesas spriedumu atstāt negrozītu.

Spriedumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā kasācijas kārtībā Latvijas Republikas Augstākajā tiesā Kriminālprocesa likuma 574., 575.pantā paredzētajos gadījumos, iesniedzot sūdzību vai protestu Rīgas apgabaltiesā.

Pilns spriedums pieejams 2017.gada 13.aprīlī.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gļazere

Tiesneses I.Arnoliņa

I.Vīgante